

Egiaren zaria

Euzko Gaztedi, 1968-03: 2.

Bein batean (bañan aspaldi, mendiko txori ta abere ta pixti guziak guk bezela itz egiten zuten garaian) bizi omen ziran Imanol eta Iker.

Imanol oso ona zan; beti egia esaten zuan, eta gañera esaten zioten guzia egia zala uste izaten zuan.

Iker, berriz, beti gezurretan ari zan, eta esaten zioten guzia gezurra zala uste izaten zuan.

"Zu mokoloa zera" –esaten zion Iker'ek Imanol'eri– jendeak esaten dizun guzia egia dala uste dezu! Ja, ja, ja!..."

Ta Iker beti Imanol'eri burlaka ibiltzen zan.

Eta ala, bein batean, Imanol eta Iker kabi bat ikustera joan ziran. Basora eldu ta arbol aundi baten gañera igo ziran. An zegoan kabia iru txoriko-umerekin. Eta bi mutillak kableri begira zeudela arbol azpian itz-ots aundia entzun zuten.

Inguruko txori ta abere ta pizti guzien billera zan. An etorri ziran axeria ta otsoa ta subea ta basurdea ta zaldia; da danak, banan-bana, arbol azpian exeritzen joan ziran.

Imanol eta Iker arbol gañean ixil-ixillik geratu ziran.

Orduan axeria zutik jarri zan, eta esan zuan:

– Nere abere-anaiak: emen bildu gera urtero bezela. Buruntza, Belkoain eta Goiburu mendietako txori, abere ta pixti guziak emen gera. Lengo urtean ni aukeratu ninduzuten gaur itz egiteko. ara zer ikasi detan:

– Zorroztegi baserrian alaba txiki bat gaixo daukate. Ez al da egia, zozoa?

– Bai –esan zuan zozoak– eta etxe ondoan dauzkaten belar gorrien salda edango ba lu, beriala sendatuko litzake.

– Tia ba –esan zuan axeriak berriz– esango al diegu nola alaba sendatu?

– Ez! –esan zuan zozoak asarre.

– Zergatik ez?

– Ba Zorroztegi'koak zozo bat daukate kaiolan preso; ta nere anai zozoa askatu arte ez diogu ezer esango.

– Konforme al zerate?– galdetu zuan axeriak.

Eta danak konforme geratu ziran.

– Beste bat –esan zuan axeriak: –Erdoxta'ko nagusiak iru arkume galdu ditu atzo; Alkain'go zuloan daude.

– Ondo dago –esan zuan otsoak.

Altxa zan askar asko zaldia:

– Ondo dagoala? Zuz arkumeak jateko?...

– Eta zergatik ez? –erantzun zion otsoak.

Zaldia asarretu zan:

– Ba dakizu zergatik? Erdoxta'ko nagusia bere abereekin ona dalako.

- Ala ba da -esan zuan axeriak- otsoak ez ditu arkumeak jango. Konforme al zerate? Eta danak konforme geratu ziran.
- Besterik bai al da -galdetu zuan axeriak.
- Bai -altxa zan astoa- Bekaxti'ko nagusi jauna gaixo dagoala ba al dakizute?
- Bai -esan zuten danak.
- Ba nik ba dakit gizon orren gaitza nola sendatu.
- Bai? -galdetu zion axeriak.
- Bai. Ara: gozietako intza bildu ta ontzi bat bete edango ba lu, urrengo egunean ondo

legoke.

- Orduan Bekaxtiko'ari ori esango al diogu? -galdetu zuan axeriak.
- Ez, ez, ez! -esan zuten batzuek batera.
- Zergatik ez?
- Gizon ori nere anai astoarekin gaixtoa da -esan zuen astoak.
- Eta gizon orrek txakurrak ostikoka ibiltzen ditu -esan zuan txakurrak.
- Eta gizon orrek usoak tiroka iltzen ditu -esan zuan uxu txuri batek.
- Orduan -esan zuan axeriak- gizon orreri ez diogu esango nola sendatu liteken.

Konforme al zerate?

Ta danak konforme geratu ziran.

Orduan axeria altxa zan eta esan zuan:

- Orduan aurtengoz bukatu degu. Nor izango da datorren urteko billeraren buru? Ala, ibili ziran izenak ematen, eta azkenean zaldia aukeratu zuten urrungo urterako. Eta zaldia aukeratu zutenean, danak bere etxeetara joan ziran pakean eta pozik.
- Imanol eta Iker an zeuden arbol gañean, arrituta.
- Zer gauza polita -esan zuan Imanol'ek.
- Polita? Baan dana gezurra dek!
- Ez -erantzun zion Imanol'ek- ori dana egia dek.
- Egia? Ja, ja, ja!... -esan zion Iker'ek- eta arbol gañetik jetxi ta bere etxera parrez joan

zan.

"Ba da ez ba da ere -esan zuan Imanol'ek, baseriotara joan eta entzun dtenea esan biar diet".

Eta esan eta egin.

Joan zan Zorroztegi'ra:

- Ara -esan zion nagusi jaunari- zura alabari etxe ondoan daukazun belar gorrien salda ematen ba diozu sendatuko da; bañan, arren, kaiolan daukazun zozoa libratu zazu, ta besterik ez preso jarri.

Ala, Imanol'ek esandakoa egin eta Zorroztegi'ko alazatxoia ziara sendatu zan.

Gero, Erdoxta'ko baserriera joan zan:

Ba al dakizu galdutako iru arkumeak nun dauden?

- Ez -erantzun zion nagusi jauna- bañan edozer gauza emango nuke jakiteagatik.
- Ez dezu ezer eman bear -erantzun zion Imanol'ek- Abereak ondo tratatzen dituzu

zuk eta esango dizut; arkumeak Alkain'go zuloan daude.

- Bai? -ezan zion Erdoxta'ko nagusiak- Ba nua beriala.

Ta gizona bere arkumeen billa joan zan askar asko.

Gero, Imanol Bekaxti'ko baserriera joan zan:

– Zuk bizi nai al dezu? –galdetu zion an zegoan gizonari.
– Noski –erantzun zion arrituta Bekaxti'ko nagusiak.
– Sendatuko zera –esan zion Imanol'ek– baiñan emendik aurrera zure astoa ez dezu joko, txakurrik ez dezu ostikoba ibiliko ta ez dituzu uxoa tiroak akatuko... Agintzen al dirazu?

Gizonak apal-apal baietz esan zion.

– Ba biar goizean beloseko intza pixka bat ontzi batean jaso ta edan zazu, ta sendatuko zera.

Eta esan bezela gertatu zan; Bekaxti'ko gizona urruno egunean sendatu zan.

Orduan, Zorroztegi'ko ta Erdoxta'ko ta Bekaxti'ko nagusi jaunak bakoitzak erregalo eder bana egin zioten Imanol'eri: batek upel bat sagardo, besteak txekor bat eta besteak bi asto.

Ta gañera, Andoain'go mendi guzietan berebiziko fama artu zuan Imanol'ek, eta danak asko maite zuten.

Eta Iker gezurtia lagunik gabe ta txiro geratu zan.

Ta ori egia ba zan, sartu dedilla kalabazan.